

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

SAŽETAK PRESUDE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument)

VIJEĆA

Haag, 12. novembar 2009.

Sažetak presude Žalbenog vijeća u predmetu protiv Dragomira Miloševića

U nastavku se nalazi sažetak presude Žalbenog vijeća koju je danas pročitao sudija Pocar:

1. UVOD

U skladu s nalogom o rasporedu od 15. oktobra 2009. i shodno pravilu 117(D) Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda, danas će Žalbeno vijeće izreći svoju presudu u predmetu Tužilac protiv Dragomira Miloševića. Slijedeći praksu Međunarodnog suda neću čitati tekst presude, osim dispozitiva. Umjesto toga ću sažeti glavna pitanja koja su rješavana u ovom žalbenom postupku i zaključke Žalbenog vijeća. Naglašavam da ovaj sažetak nije dio pisane presude koja predstavlja jedini mjerodavni prikaz zaključaka i obrazloženja Žalbenog vijeća. Primjerci pisane presude staviće se na raspolaganje stranama u postupku po završetku ovog zasjedanja.

2. KONTEKST PREDMETA

Događaji koji predstavljaju povod za ovaj žalbeni postupak odigrali su se između avgusta 1994. i novembra 1995. u Sarajevu, u Bosni i Hercegovini. U predmetnom periodu, Dragomir Milošević je bio na položaju komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa (SRK). Pretresno vijeće je zaključilo da su snage SRK pod komandom Dragomira Miloševića, bile odgovorne za kontinuirano snajpersko djelovanje i granatiranje Sarajeva, usljed čega je ubijeno i teško ranjeno mnogo civila. Vijeće je stoga, shodno članu 7(1) Statuta proglasilo Dragomira Miloševića krivim za planiranje i naređivanje krivičnih djela terorisanja, kao kršenja zakona ili običaja ratovanja (tačka 1), ubistava i nehumanih djela, kao zločina protiv čovječnosti, počinjenih snajperskim djelovanjem (tačke 2, 3) i granatiranjem (tačke 5 i 6). Kao posljedica osuđujuće presude po tački 1, Pretresno vijeće je odbacilo optužbe za protivpravne napade na civile, po tačkama 4 i 7, kao nedopustivo kumulativne na osnovu činjenice da su elementi krivičnog djela protivpravnog napada na civile u cijelosti obuhvaćeni krivičnim djelom terorisanja. Pretresno vijeće je izreklo jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 33 godine.

3. ŽALBE

Obje strane su uložile žalbu na Presudu Pretresnog vijeća. Dragomir Milošević navodi 12 osnova za žalbu na Presudu Pretresnog vijeća. On zahtijeva od Žalbenog vijeća da ga oslobodi po svim tačkama Optužnice. Tužilaštvo je iznijelo jednu jedinu osnovu za žalbu na Presudu o kazni i zahtijeva od Žalbenog vijeća da poveća kaznu izrečenu Dragomiru Miloševiću na kaznu doživotnog zatvora.

Osvrnuću se prvo na žalbene osnove Dragomira Miloševića, a zatim Tužilaštva.

U prvom dijelu prvog žalbenog osnova, Dragomir Milošević tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je utvrdilo da su ispunjeni svi potrebni elementi krivičnog djela terorisanja.

Internet adresa: <http://www.icty.org>

Služba za medije/komunikacije

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. The Netherlands

Tel.: +31-70-512-5343; 512-5356 Fax: +31-70-512-5355

Kada je riječ o *actus reus* krivičnog djela, Žalbeno vijeće konstatuje da je Pretresno vijeće pogrešno protumačilo Presudu po žalbi u predmetu Galić rekavši da je "stvarno uzrokovanje smrti ili teške povrede tijela ili zdravlja nužan element za krivično djelo terorisanja" i time počinilo grešku u tumačenju prava. Uzrokovanje smrti ili teških povreda tijela ili zdravlja predstavlja samo jedan od mogućih oblika izvršenja krivičnog djela terorisanja i prema tome nije element krivičnog djela *per se*. Međutim, ono što je potrebno da bi to krivično djelo potpadalo pod nadležnost ovog Međunarodnog suda je da su žrtve pretrpile teške posljedice usljed akata nasilja ili prijetnji nasiljem; a takve teške posljedice obuhvataju, ali se ne svode samo na smrt ili teške povrede tijela ili zdravlja. Iz razloga obrazloženih u Presudi, Žalbeno vijeće dalje odbacuje tvrdnje optužbe da se *actus reus* krivičnog djela terorisanja sastoji od djela koja su u stanju da šire strah. Međutim, s obzirom na nalaze Pretresnog vijeća u ovom predmetu da su svi incidenti koji se pripisuju Sarajevsko-romanijskom korpusu predstavljali protivpravne napade na civile i tako uzrokovali smrt ili teške povrede tijela ili zdravlja civila, kod ovih incidenata zadovoljen je potrebnii stepen težine krivičnih dijela. Štaviše, Pretresno vijeće je utvrdilo da su ti incidenti imali snažne psihološke posljedice na stanovništvo Sarajeva što, u okolnostima ovog predmeta, takođe ispunjava zahtjev za potrebnom težinom krivičnog djela da bi ono spadalo u nadležnost Međunarodnog suda.

Shodno tome, Žalbeno vijeće zaključuje da pravna greška Pretresnog vijeća u odnosu na *actus reus* krivičnog djela terorisanja nema uticaja na njegovu analizu dokaza u predmetu i konačno utvrđivanje krivice. No bez obzira na to, u svjetlu pravne greške Pretresnog vijeća, Žalbeno vijeće smatra da je neophodno da obezbijedi smjernice u vezi s mjerodavnim pravom za kumulativne osude a u odnosu na krivična djela terorisanja i protivpravnog napada na civile. Vijeće konstatuje da suprotno zaključcima Pretresnog vijeća, svako od krivičnih djela koja su u pitanju ima element koji traži dokazivanje činjenice koja se ne traži u drugom krivičnom djelu, pa je time dozvoljeno izricanje kumulativnih osuda. Međutim, pošto Tužilaštvo nije uložilo žalbu po pitanju kumulativnih osuda, Žalbeno vijeće više nije razmatralo to pitanje.

Žalbeno vijeće odbacuje argument Dragomira Miloševića da Pretresno vijeće nije moglo uzeti u obzir dokaze o stvarnom terorisanju koje je pretrpilo civilno stanovništvo kada je utvrđivalo *mens rea* ovog krivičnog djela. Ovo Vijeće konstatuje da su i stvarno terorisanje i neselektivni napadi bili razumni faktori koje je Pretresno vijeće uzelo u obzir u utvrđivanju posebne namjere Dragomira Miloševića. U tom pogledu, Žalbeno vijeće podsjeća da premda stvarno terorisanje civilnog stanovništva nije element ovog krivičnog djela, dokazi o takvom terorisanju mogu doprinijeti utvrđivanju drugih elemenata krivičnog djela terorisanja. Kada je riječ o posrednim dokazima koji se pominju u Presudi po žalbi u predmetu Galić, Žalbeno vijeće naglašava da oni ne predstavljaju iscrpnu listu obaveznih faktora koje treba uzeti u obzir već indikaciju o nekim faktorima koji se mogu uzeti u obzir shodno okolnostima u ovom predmetu. Žalbeno vijeće zaključuje da Dragomir Milošević nije uspio pokazati nikakvu primjetnu grešku u obrazloženju Pretresnog vijeća u ovom pogledu.

Prema tome, ovaj podosnov žalbe se odbacuje, uz protivno mišljenje sudije Liua po pitanju nadležnosti Međunarodnog suda za krivično djelo terorisanja i elemente tog krivičnog djela.

U drugom dijelu prvog osnova za žalbu, Dragomir Milošević tvrdi da Pretresno vijeće nije utvrdilo van razumne sumnje da su napadi SRK bili usmjereni protiv civila ili da su civili bili žrtve tih napada. Na samom početku, Žalbeno vijeće ne nalazi nikakvu grešku u definiciji civila i civilnog stanovništva koju je iznijelo Pretresno vijeće i odbacuje argument Dragomira Miloševića da je Pretresno vijeće pretpostavilo civilni status žrtava. Kada je riječ o Miloševićevoj tvrdnji da je Pretresno vijeće pogriješilo jer nije uzelo u obzir cijelo područje Sarajeva koje je držala Armija Bosne i Hercegovine (ABiH) kao ratnu

zonu, Žalbeno vijeće naglašava da nema posebnih zahtijeva da se određena područja ili zone odrede kao civilne ili vojne po svojoj prirodi. Umjesto toga, treba od slučaja do slučaja praviti razliku između civilnog stanovništva i boraca ili između civilnih i vojnih ciljeva koji su meta u svakom pojedinom napadu. Shodno tome, Miloševićevi argumenti u ovom pogledu se odbacuju.

Žalbeno vijeće nadalje odbija tvrdnje Dragomira Miloševića da Pretresno vijeće nije uzelo u obzir faktore relevantne za procjenu da li su napadi SRK bili usmjereni protiv civilnog stanovništva. Ono dalje odbacuje, bez detaljnog razmatranja, nepotkrijepljene tvrdnje Dragomira Miloševića kojima osporava civilni status žrtava jednog broja incidenata granatiranja i snajperskog djelovanja.

Iz razloga navedenih u Presudi, prvi osnov žalbe Dragomira Miloševića se u cijelosti odbacuje.

U drugom osnovu za žalbu, Dragomir Milošević tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo prilikom utvrđivanja činjenica oslanjajući se na dokaze koje nije uvelo u spis tokom postupka. Žalbeno vijeće odbacuje Miloševićeve argumente u odnosu na to da se Pretresno vijeće oslanjalo na vremenske izveštaje NATO-a i njegovu nepotkrepljenu tvrdnju da se psihološko stanje civilnog stanovništva Sarajeva nije moglo utvrditi bez obraćanja stručnjaku iz psihologije, a Miloševićevim argumentima u vezi s opsadom Sarajeva bavi se u okviru četvrte osnove za žalbu. Prema tome, drugi osnov za žalbu Dragomira Miloševića se odbacuje.

U trećem osnovu za žalbu, Dragomir Milošević tvrdi da je Pretresno vijeće propustilo da razmotri dokaze u cjelini, a posebno, da je ignorisalo dokaze koji pokazuju vojne aktivnosti ABiH. Žalbeno vijeće konstatuje da Milošević nije zadovoljio standard potreban za preispitivanje u žalbenom postupku i odbacuje ovaj osnov za žalbu.

U četvrtom osnovu za žalbu, Dragomir Milošević osporava nalaze Pretresnog vijeća u vezi sa civilnim statusom tramvaja u Sarajevu. Žalbeno vijeće primjećuje da je Pretresno vijeće razmotrilo dokaze koji su pokazali da tramvaji nisu korišteni za prebacivanje vojske ili vojne opreme. S izuzetkom snajperskog incidenta 27. februara 1995, Pretresno vijeće se uvjerilo da nije bilo vojnog osoblja prisutnog u vozilima ili u njihovoj blizini u vrijeme kada je dolazilo do incidenata. Kada je riječ o snajperskom incidentu od 27. februara 1995, Pretresno vijeće je dobilo protivvrječne dokaze o prisustvu jednog vojnika u tramvaju. Međutim, Žalbeno vijeće konstatuje da je Miloševićeva tvrdnja da je prisustvom jednog vojnika tramvaj pretvoren u vojnu metu zbog činjenice da se on koristio za prebacivanje vojske, neodrživa.

Kada je riječ o Miloševićevim argumentima o “opsadi”, Žalbeno vijeće smatra da je Pretresno vijeće koristilo izraz “opsada” samo kao način da opiše činjenično stanje koje je imalo pred sobom, misleći na uslove u kojima su se stanovnici Sarajeva našli u klopci tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, a nije tome pripisivalo nikakvu pravnu kvalifikaciju. Shodno tome, Žalbeno vijeće konstatuje da Milošević nije uspio da pokaže da je Pretresno vijeće počinilo grešku u tumačenju prava ili utvrđivanju činjenica. Ostatak Miloševićevih argumenata u vezi s ovim pitanjem se takođe odbacuje.

O Miloševićevim argumentima o njegovom odsustvu iz Sarajeva raspravlja se u okviru njegovog dvanaestog osnova za žalbu. Njegov četvrti osnov za žalbu odbacuje se u svakom drugom pogledu.

Pošto se Miloševićev peti osnov za žalbu odnosi na kaznu koju je izreklo Pretresno vijeće, njime ćemo se baviti na kraju ovog sažetka, u dijelu koji se odnosi na izricanje kazne.

U svom šestom osnovu za žalbu, Dragomir Milošević tvrdi da je Pretresno vijeće pogrešno utvrdilo činjenično stanje kada je zaključilo da su Vojničko Polje, Alipašino Polje, Dobrinja, Sedrenik, Hrasnica i Marin Dvor bili civilna područja u Sarajevu. Žalbeno vijeće je zaključilo da uprkos povremeno zbunjujućim formulacijama koje je koristilo Pretresno vijeće, ono je od slučaja do slučaja ispravno vršilo analizu meta i vrsta napada, a ne statusa "zona". Žalbeno vijeće je uvjeren da je Pretresno vijeće ispravno utvrdilo da je stanovništvo u ovim naseljima Sarajeva imalo civilni status u vrijeme napada čija su bili meta. Shodno tome, Miloševićev šesti osnov za žalbu se u cijelosti odbacuje.

U svom sedmom osnovu za žalbu, Dragomir Milošević tvrdi da je Pretresno vijeće pogrešno zaključilo da su iza konkretne snajperske vatre bili pripadnici SRK. Žalbeno vijeće konstatuje da u vezi sa otvaranjem snajperske vatre na Jasminu Tabaković, Sanelu Dedović, Derviša Selmanovića, Tarika Žunića i Adnana Kasapovića, Milošević nije uspio da pokaže grešku u tome što se Pretresno vijeće oslanjalo na dokaze u spisu, niti da je postojala greška u zaključcima Pretresnog vijeća da su snajperi SRK namjerno gađali tramvaje. Isto tako, kada je riječ o Nerminu Divoviću i Dženani Sokolović, Žalbeno vijeće konstatuje da je Pretresno vijeće u cijelosti razmotrilo i odmjerilo sve relevantne dokaze i da Milošević nije uspio da pokaže bilo kakvu primjetnu grešku u obrazloženju Vijeća. Prema tome, Miloševićev sedmi osnov za žalbu se u cijelosti odbacuje.

U svom osmom osnovu za žalbu, Dragomir Milošević osporava nalaze Pretresnog vijeća da je iza određenih incidenata granatiranja bio SRK.

Kada je reč o granatiranju Livanjske ulice 8. novembra 1994, Žalbeno vijeće konstatuje da Milošević nije uspio da pokaže da su zaključci Pretresnog vijeća pogrešni.

Kada je reč o granatiranju buvlje pijace na Baščaršiji 22. decembra 1994, Žalbeno vijeće primjećuje da kada je riječ o pravcu vatre, dokazi jasno pokazuju da su obje granate koje su eksplodirale na buvljoj pijaci 22. decembra 1994. ispaljene iz pravca jugoistoka. Međutim, kada je riječ o porijeklu vatre, zapisnik pokazuje da je iskaz svjedoka W-12 bio jedini dokaz kojim je s preciznošću utvrđeno da su granate ispaljene s Vidikovca. Međutim, svjedok W-12 je zasnovao svoj zaključke isključivo na zvuku jedne ispaljene granate. S obzirom na položaje ABiH i SRK, a oba su bila u pravcu iz kojeg je ispaljena granata, Žalbeno vijeće smatra da se analizom punjenja, kao što je to objašnjeno u Presudi po žalbi u predmetu Galić, moglo s većom preciznošću odrediti položaj s kojeg su granate ispaljene. Pretresno vijeće je propustilo da se pozabavi nedostatnošću relevantnih dokaza i da obrazloži svoje razloge za odbacivanje drugih mogućih zaključaka u vezi s porijeklom vatre. Stoga Žalbeno vijeće zaključuje da iako bi dokazi u spisu predmeta mogli navesti razumno Pretresno vijeće da zaključi da su granate koje su pogodile buvlju pijacu 22. decembra 1994. najvjerovatnije ispaljene sa teritorije pod kontrolom SRK, to je nedovoljno da podrži ovakav zaključak van razumne sumnje.

U svjetlu gorepomenutog, Žalbeno vijeće djelimično prihvata Miloševićev osmi osnov za žalbu i poništava osuđujuću presudu za incident granatiranja 22. decembra 1994. Ostatak ovog osnova za žalbu se odbacuje.

U svom devetom, desetom i jedanaestom osnovu za žalbu, Dragomir Milošević osporava različite nalaze Pretresnog vijeća u vezi s posjedovanjem i korištenjem takozvanih "modifikovanih avionskih bombi".

Žalbeno vijeće konstatuje da je Miloševićeva opšta tvrdnja da je ABiH posjedovala modifikovane avionske bombe jednostavno ponavljanje njegovih argumenata koje je Pretresno vijeće odbacilo a da pri tome nije pokazao nikakvu konkretnu grešku u zaključivanju Vijeća. Štaviše, Žalbeno vijeće primjećuje da je Pretresno vijeće razmatralo tvrdnje o tome da je ABiH koristila ovu vrstu oružja tokom sukoba prilikom analize svakog pojedinačnog incidenta. Shodno tome, čak i ako bi se pokazalo da su istinite Miloševićeve

opšte tvrdnje da je ABiH posjedovala avionske bombe u periodu na koji se odnosi Optužnica, to ne bi imalo uticaja na zaključke u vezi sa njihovim korištenjem u konkretnim incidentima za koje je on osuđen.

Kada je riječ o nalazima Pretresnog vijeća u vezi s incidentom granatiranja 28. juna 1995., Milošević nije uspio da pokaže da nijedan razuman prosudilac činjenica ne bi, na temelju dokaza koji su prezentirani Pretresnom vijeću, utvrdio da je zgrada televizije pogođena modifikovanom avionskom bombom koja je ispaljena s teritorije pod kontrolom SRK. Isto tako, u vezi s korištenjem avionskih bombi u eksplozijama između 7. aprila i 23. avgusta 1995, Milošević nije uspio da pokaže da su relevantni zaključci Pretresnog vijeća bili pogrešni. U svjetlu gorepomenutog, Miloševićev deveti, deseti i jedanaesti osnov za žalbu se odbacuju.

U svom dvanaestom osnovu za žalbu, Dragomir Milošević osporava zaključke Pretresnog vijeća da je on naredio napade na civile.

Žalbeno vijeće primjećuje da Pretresno vijeće nije analiziralo da li je Milošević naredio svaki incident snajperskog djelovanja ili granatiranja, već je zaključilo da su se ti incidenti mogli desiti samo ako je on tako naredio u sklopu kampanje terorisanja.

Žalbeno vijeće na samom početku primjećuje da je prilikom razmatranja rasprostranjenog ili sistematskog napada Pretresno vijeće konstatovalo: "Kampanja je vojna strategija; ona nije sastojak nijedne od optužbi iz Optužnice, bilo da se radi o optužbi za terorisanje, ubistvo ili nehumana djela". Međutim, Žalbeno vijeće primjećuje da se čini da u drugim dijelovima prvostepene presude Pretresno vijeće smatra Miloševića odgovornim za planiranje i naređivanje zločinačke kampanje. Po shvatanju Žalbenog vijeća, dijelovi koji se na to odnose ilustruju da su predmetni zločini činili jedan obrazac obuhvaćen vojnom kampanjom SRK u Sarajevu. Prema tome, izraz "kampanja" u drugostepenoj presudi treba razumijevati kao opisni izraz koji pokazuje da su se napadi na civilno stanovništvo u Sarajevu, u vidu snajperskog djelovanja i granatiranja, izvršavali kao obrazac u sklopu postojeće vojne strategije.

Žalbeno vijeće primjećuje da se Pretresno vijeće nije oslanjalo ni na kakve dokaze koji bi upućivali na neko konkretno Miloševićevo naređenje u pogledu kampanje granatiranja i snajperskog djelovanja u Sarajevu kao takve. Umjesto toga, u svom zaključku da se "mogla voditi samo po [Miloševićevim] upustvima i naređenjima" vijeće se oslonilo na prirodu kampanje koja se odvijala u kontekstu komandovanja čvrstom rukom. Međutim, Žalbeno vijeće se nije uvjerilo da je Pretresno vijeće utvrdilo van razumne sumnje postojanje radnje koja je potrebna da bi se utvrdio actus reus naređivanja, čime bi se pokazalo da je Milošević dao uputstvo svojim vojnicima da sprovedu kampanju snajperskog djelovanja i granatiranja civilnog stanovništva u Sarajevu u cjelini.

Žalbeno vijeće dalje primjećuje da je Milošević osuđen i za planiranje i za naređivanje kampanje granatiranja i snajperskog djelovanja po civilima u Sarajevu tokom perioda iz Optužnice, a nakon Galićevog komandovanja. U odnosu na actus reus planiranja, Pretresno vijeće je konstatovalo da je Milošević, mada nije sam smislio strategiju za Sarajevo i mada je postupao po naređenjima Glavnog štaba VRS, bio u mogućnosti da širu strategiju sprovodi po vlastitom nahođenju. Nije jasno na temelju ovih zaključaka da li je vijeće zaključilo da je Milošević sudjelovao u izradi vojne strategije za tekuću kampanju kao takvu, ili da je planirao svaki pojedini incident za koji ga Pretresno vijeće smatra odgovornim. Žalbeno vijeće dalje nalazi da je nejasno na koje se tačno dokaze Pretresno vijeće oslanja u donošenju ovih zaključaka. U svjetlu ovih nejasnoća, Žalbeno vijeće nalazi da se Miloševićeva odgovornost za planiranje kampanje snajperskog djelovanja i granatiranja civila u Sarajevu, kao takve, ne može utvrditi van razumne sumnje.

Žalbeno vijeće naglašava da se ovi njegovi nalazi tiču isključivo Miloševićeve individualne krivične odgovornosti. Oni ne utiču na zaključke Pretresnog vijeća, kao ni na zaključke Pretresnog i Žalbenog vijeća iz predmeta Galić, da se u relevantnom periodu u Sarajevu odvijala kampanja granatiranja i snajperskog djelovanja po civilima.

Žalbeno vijeće će sada razmotriti Miloševićevu odgovornost po tačkama 1, 5 i 6 koje se odnose na slučajeve granatiranja. Na osnovu dokaza na koje se Pretresno vijeće oslanjalo, kao i utvrđene činjenice da je Milošević bio direktno uključen u upotrebu i razmještanje modifikovanih avio bombi i izdavao naređenja o njihovoj upotrebi još u augustu 1994., Žalbeno vijeće smatra da Pretresno vijeće nije postupilo nerazumno kad je zaključilo van razumne sumnje da se svo granatiranje modifikovanim avio bombama i minobacačima kojima je upravljao SRK u Sarajevu tokom perioda iz Optužnice moglo odvijati samo po Miloševićevim naređenjima. Međutim, Žalbeno vijeće primjećuje da se zaključci Pretresnog vijeća da je Milošević planirao incidente granatiranja zasnivaju u suštini na istim tim činjenicama. U datim okolnostima ovog predmeta, Žalbeno vijeće nalazi proprio motu da Miloševićeva odgovornost za naređivanje incidenata granatiranja u potpunosti obuhvata njegovo protivpravno ponašanje i da zato ne opravdava osudu za planiranje istih zločina.

Razmotrivši Miloševićevu odgovornost po tačkama 1, 2 i 3 u vezi sa incidentima snajperskog djelovanja, Žalbeno vijeće nalazi da je Pretresno vijeće zloupotrijebilo svoju sudijsku slobodu time što je slučajeve u kojima je Milošević radio na sprečavanju snajperskog djelovanja uzelo u obzir kao dokaz da je planirao i naređivao snajpersko djelovanje po civilima. Drugo, pozivajući se na "naređenje za stavljanje u borbenu gotovost i izradu plana vatrenog dejstva po Starom gradu" kao primjer Miloševićevog planiranja i naređivanja snajperskog djelovanja, Pretresno vijeće nije uputilo na neki dokazni predmet ili iskaz svjedoka, a Žalbeno vijeće nije moglo utvrditi na šta se Pretresno vijeće tačno pozivalo. Žalbeno vijeće dalje nalazi da dokazni materijal na koji se Pretresno vijeće poziva u prilog svom zaključku da je Milošević općenito kontrolisao snajpersko djelovanje i obuku ne omogućava donošenje zaključka da jedino što Pretresno vijeće može razumno zaključiti jeste da je Milošević naredio sve incidente snajperskog djelovanja koji se pripisuju snajperistima SRK.

Međutim, Žalbeno vijeće primjećuje da ovi njegovi zaključci ne isključuju Miloševićevu odgovornost za zločine počinjene snajperskim djelovanjem po članu 7(3) Statuta, budući da se ovaj vid odgovornosti tereti u Optužnici i da se njime bavi prvostepena presuda. Žalbeno vijeće je uvjereno da je Pretresno vijeće, mada nije osudilo Miloševića po članu 7(3) Statuta, donijelo zaključke koji su potrebni za utvrđivanje njegove komandne odgovornosti za incidente snajperskog djelovanja. Pošto je zaključke Pretresnog vijeća stavilo u odgovarajući pravni okvir, Žalbeno vijeće je uvjereno da je van razumne sumnje utvrđena Miloševićeva odgovornost po članu 7(3) Statuta jer nije spriječio i kaznio navedene zločine koje su počinili njegovi potčinjeni.

Žalbeno vijeće će sada razmotriti Miloševićeve argumente iznesene u njegovom četvrtom osnovu žalbe, gdje tvrdi da ga se ne može smatrati odgovornim za planiranje i naređivanje incidenata koji su se desili između 6. avgusta i 10. septembra 1995., dok je bio na liječenju u Beogradu, odnosno, za granatiranje zgrade BITAS dana 22. avgusta 1995. i tržnice Markale dana 28. avgusta 1995.

Žalbeno vijeće podsjeća da je osoba zadužena za komandu SRK u Sarajevu u vrijeme dok je Dragomir Milošević bio hospitaliziran u Beogradu bio njegov načelnik štaba, Čedomir Sladoje, koji je izdavao naređenja umjesto komandanta. Prema tome, iako je Milošević formalno zadržao svoj čin i dužnosti, Žalbeno vijeće konstatuje da je položaj vlasti na terenu pripadao, iako privremeno, zastupniku komandanta. Tužilac sugerije da se na osnovu svih dokaza može zaključiti da je Milošević prije odlaska uputio Sladoja da nastavi s kampanjom u njegovom odsustvu. Međutim, Žalbeno vijeće primjećuje da tužilac

ovaj argument nije iznio tokom suđenja i da ga, shodno tome, Pretresno vijeće nije uzelo u razmatranje. U svakom slučaju, Žalbeno vijeće nije uvjereno da bi takav zaključak bio jedini razuman zaključak na osnovu dokaza na koje se poziva tužilac.

Žalbeno vijeće primjećuje da Pretresno vijeće nije utvrdilo postojanje prethodne radnje koja je potrebna da se utvrdi actus reus naređivanja u odnosu na dva relevantna incidenta granatiranja. Žalbeno vijeće dalje konstatuje da je bilo nerazumno od Pretresnog vijeća što je zaključilo da je Milošević naredio ta dva incidenta granatiranja na osnovu toga što su ta dva incidenta slična onima koji su se desili dok je on bio prisutan, pa su prema tome dio općeg plana i Miloševićevih općih naređenja. Zbog toga Žalbeno vijeće poništava zaključke Pretresnog vijeća u tom pogledu i oslobađa Miloševića krivice za zločine vezane za granatiranje zgrade BITAS dana 22. avgusta 1995. i tržnice Markale dana 28. avgusta 1995.

U svjetlu navedenog, Žalbeno vijeće djelimično prihvata dvanaesti i četvrti osnov žalbe Miloševića i (i) potvrđuje Miloševićevu osudu za naređivanje granatiranja civilnog stanovništva u Sarajevu u periodu iz Optužnice, osim za granatiranje buvlje pijace na Baščaršiji 22. decembra 1994., zgrade BITAS 22. avgusta 1995. i tržnice Markale 28. avgusta 1995.; (ii) ukida osudu za planiranje tih zločina; i (iii) Miloševićeve osude za planiranje i naređivanje snajperskog djelovanja po civilnom stanovništvu zamjenjuje odgovarajućim osudama po članu 7(3) Statuta.

Kao što je pokazano u obrazloženju presude, s obzirom na oslobađajuće presude za granatiranje zgrade BITAS 22. avgusta 1995. i tržnice Markale 28. avgusta 1995., nije bilo potrebe da Žalbeno vijeće razmotri Miloševićeva osporavanja u vezi žrtava ovih incidenata i u vezi sudjelovanja SRK u istom. U tom smislu, žalba ne mijenja relevantne zaključke Pretresnog vijeća.

Sada ću razmotriti osnove žalbe na kaznu koju je izreklo Pretresno vijeće.

U odnosu na Miloševićev peti osnov žalbe, Žalbeno vijeće konstatuje da, kad se čita u svom kontekstu, rečenica Pretresnog vijeća kojom se spominje Miloševićovo planiranje i naređivanje teških i sistematskih kršenja humanitarnog prava putem izdavanja naređenja jednostavno predstavlja primjer Miloševićeve zloupotrebe položaja, a to je bila konkretna otežavajuća okolnost koju je Pretresno vijeće ispravno uzelo u obzir. Prema tome, Žalbeno vijeće konstatuje, uz protivno mišljenje sudije Liua, da je Pretresno vijeće ovaj faktor ispravno uzelo u obzir prilikom određivanja kazne. Slično tome, Milošević nije pokazao da je Pretresno vijeće pogriješilo u odnosu na druge faktore koje je uzelo u obzir kao otežavajuću okolnost. Iz navedenih razloga, Žalbeno vijeće odbacuje Miloševićev peti osnov žalbe.

Međutim, Žalbeno vijeće konstatuje *proprio motu* da je Pretresno vijeće neke faktore dvaput uračunalo prilikom razmatranja težine zločina i otežavajućih okolnosti. Po mišljenju Žalbenog vijeća, sljedeći faktori su nedopustivo dvaput uračunati u relevantna razmatranja o kazni: zloupotreba položaja, neselektivno granatiranje civila i terorizirajući efekt granatiranja i snajperskog djelovanja po civilnom stanovništvu. Uprkos tome, Žalbeno vijeće konstatuje da ti faktori, čak i kad se ispravno uzmu u obzir samo jednom, još uvijek opravdavaju kaznu koja je usporediva s onom koju je Miloševiću izreklo Pretresno vijeće.

U svom jedinom osnovu žalbe, tužilaštvo tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo u primjeni prava time što je izreklo kaznu od 33 godine zatvora koja je, kako tvrdi tužilaštvo, očito nedovoljna u datim okolnostima. Tužilac smatra da je "jedina kazna koja točno odražava Miloševićevu odgovornost kazna doživotnog zatvora".

U pogledu olakšavajućih okolnosti, Žalbeno vijeće konstatuje da tužilac, osim što izražava svoje neslaganje sa utvrđenim olakšavajućim faktorima, nije ukazao na neku vidljivu grešku Pretresnog vijeća u primjeni sudačke slobode prilikom odmjeravanja kazne. Mada bi neko drugo Pretresno vijeće moglo razumno odlučiti da pomenuti faktori ne olakšavaju Miloševiću krivicu, Žalbeno vijeće konstatuje da je Pretresno vijeće u tom pogledu postupalo u granicama svoje sudačke slobode.

U pogledu težine zločina za koje je Milošević osuđen, uključujući i njegovu ulogu u tim zločinima, čitanje relevantnog dijela prvostepene presude jasno pokazuje da je Pretresno vijeće uzelo u obzir sve zaključke koje je iznio tužilac.

Što se tiče poređenja s kaznom koja je u žalbenom postupku izrečena Stanislavu Galiću, Žalbeno vijeće ne odbija pomoć koju prethodne odluke mogu dati. Međutim, takva pomoć je često ograničena, s obzirom da su razlike u predmetima često značajnije od sličnosti, a različite olakšavajuće i otežavajuće okolnosti mogu nalagati različite rezultate. Iako bi drugi razumni presuditelj činjenica Miloševića mogao osuditi na veću kaznu, Žalbeno vijeće ne smatra da je izrečena kazna nerazumna ili očito nepravедna da bi zahtijevala intervenciju Žalbenog vijeća.

Iz navedenih razloga, Žalbeno vijeće odbacuje žalbu tužioca u cjelini.

Ovime Žalbeno vijeće zaključuje svoju ocjenu osnova žalbe koje su podnijele strane u postupku i okreće se analizi toga kako zaključci Žalbenog vijeća utiču na kaznu koju je izreklo Pretresno vijeće.

Žalbeno vijeće prvo konstatuje da ukidanje osuda za planiranje zločina terorisanja, ubistva i nehumanih djela ne opravdava smanjenje kazne, imajući u vidu Miloševićevu protivpravno ponašanje i ozbiljnost zločina koji ostaju nepromijenjeni. Slično tome, Miloševićeve osude po članu 7(3), koje zamjenjuju osude po članu 7(1), za zločine počinjene snajperskim djelovanjem, u datim okolnostima ovog predmeta ne umanjuju njegovu aktivnu i centralnu ulogu u počinjenju tih zločina. Doista, Milošević kao komandant nije samo tolerisao zločine. Time što je održavao i intenzivirao kampanju uperenu protiv civilnog stanovništva u Sarajevu tokom cijelog razdoblja iz Optužnice dodatno je hrabrio svoje potčinjene da čine zločine nad civilima. Zato smanjenje kazne nije opravdano ni po ovom osnovu.

Što se tiče konkretnih incidenata, Žalbeno vijeće je poništilo osude Miloševiću za granatiranje buvlje pijace na Baščaršiji 22. decembra 1994., zgrade BITAS 22. avgusta 1995. i tržnice Markale 28. avgusta 1995. Mada ovi zaključci ne mijenjaju činjenicu da je cjelokupno stanovništvo Sarajeva bilo žrtva zločina terorisanja počinjenog pod Miloševićevom komandom, oni se odnose na manje žrtava zločina ubistva i drugih nehumanih djela koja se Miloševiću mogu pripisati po tačkama 5 i 6 Optužnice. Žalbeno vijeće zato konstatuje da ukinute osude ipak imaju utjecaja, premda ograničenog, na Miloševićevu sveukupnu krivicu.

Sada ću pročitati dispozitiv drugostepene presude u cjelini. Gospodine Miloševiću, ustanite, molim vas.

Iz gorenavedenih razloga, ŽALBENO VIJEĆE,

NA OSNOVU člana 25 Statuta i pravila 117 i 118 Pravilnika;

UZEVŠI U OBZIR pismene podneske strana u postupku i argumente iznesene na žalbenom pretresu 21. jula 2009;

NA JAVNOJ SJEDNICI:

USVAJA DJELIMIČNO četvrti osnov žalbe Dragomira Miloševića, u dijelu u kojem se odnosi na zločine počinjene u njegovom odsustvu iz Sarajeva, i UKIDA zaključak da je Milošević odgovoran za planiranje i naređivanje granatiranja zgrade BITAS dana 22. avgusta 1995. i tržnice Markale dana 28. augusta 1995 (tačka 1, djelimično; tačka 5, djelimično; i tačka 6, djelimično);

USVAJA DJELIMIČNO Miloševićev osmi osnov žalbe i UKIDA zaključak da je Milošević odgovoran za planiranje i naređivanje granatiranja buvlje pijace na Bašaršiji dana 22. decembra 1994. (tačka 1, djelimično; tačka 5, djelimično; tačka 6, djelimično);

USVAJA DJELIMIČNO Miloševićev dvanaesti osnov žalbe, UKIDA Miloševićeve osude za planiranje i naređivanje zločina po tački 1, u dijelu koji se tiče snajperskog djelovanja po civilnom stanovništvu, te po tačkama 2 i 3, te PROGLAŠAVA Miloševića odgovornim za te zločine po članu 7(3) Statuta;

UKIDA Miloševićeve osude za planiranje zločina po tački 1, u dijelu koji se tiče granatiranja civilnog stanovništva, i po tačkama 5 i 6;

ODBACUJE žalbu Dragomira Miloševića u svakom drugom pogledu;

POTVRĐUJE preostale osude Dragomira Miloševića po tački 1, uz protivno mišljenje sudije Liua, 5 i 6;

ODBACUJE žalbu tužioca;

SMANJUJE kaznu Dragomiru Miloševiću na 29 godina zatvora, u što se uračunava vrijeme provedeno u pritvoru u skladu s pravilom 101(C) Pravilnika;

NALAŽE, u skladu s pravilom 103(C) i 107 Pravilnika, da Milošević ostane u pritvoru Međunarodnog suda dok se ne privede kraju organiziranje njegovog prebacivanja u državu u kojoj će odslužiti kaznu.

Sudija Liu Daqun prilaže djelimično protivno mišljenje.
